

Boodschap Ronde Tafelgesprek Tweede kamer
Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Den Haag, 30 september 2019

Kern van mijn boodschap als weduwe van A.J.M. Hoogvelt

Is het niet te bizar voor woorden dat na bijna 75 jaar nog steeds over de **uitbetaling van achterstallig soldij/ salaris** van mijn man moet worden gedebatteerd/ gestudeerd/ onderzocht. Zijn soldij met betrekking tot zijn inzet als KNIL militair in de oorlogsjaren, dan wel zijn salaris als douanebeambte indirect van de Nederlandse overheid. Is het niet redelijk en billijk dat mijn man eindelijk zijn achterstallig soldij/ salaris krijgt. **Het is en blijft een nooit verjarende schuld van de Nederlandse staat aan mijn man.**

Nederlandse regering neem nu eindelijk na bijna 75 jaar jullie verantwoordelijkheid: Betaal zijn achterstallig soldij/salaris en vereffen jullie schuld.

Nederland verantwoordelijk!

Nederlands-Indië is sinds onze VOC-tijd een veroverd gebiedsdeel en **kolonie van het Koninkrijk de Nederlanden**, indertijd (voor 1948) vallend onder het Ministerie van Koloniën. Nederlands-Indië zou een zogenoemd 'Eigen bestuurlijk orgaan' zijn, maar wel direct aangestuurd door de Nederlandse regering in Den Haag.

Op 8 december 1941 verklaarde Koningin Wilhelmina, vorstin van het **Koninkrijk der Nederlanden**, dit is inclusief Nederlands-Indië, als allereerste land de oorlog aan Japan, nadat Japan de Amerikaanse marinebasis Pearl-Harbour een dag eerder had aangevallen.

Het was de Nederlandse regering die het Nederlands-Indische gouvernement dwong om de oorlog in te stappen en de Japanse agressie te stoppen. Het zou niet worden getolereerd als Nederlands-Indië zou weigeren.

Het was de Nederlandse overheid die 'indirect' mijn man dwong om in maart 1942 naar het front te gaan. Bij weigering zou hij als deserteur worden veroordeeld en zou ter plekke zijn gefusilleerd.

Mijn man heeft gevochten ter verdediging van 'het Nederlands kapitaal'. Hij is krijgsgevangen gemaakt en is door Japan als krijgsgevangen militair ingezet en afgebeuld aan de Burma spoorlijn. Hij heeft in meerdere fabrieken in Japan dwangarbeid verricht tot hij in 1945 door de geallieerden werd bevrijd. Het heeft nog tot februari 1947 geduurd eer hij weer in Semarang verder kon met zijn eigen burger leven en zijn werk als douanebeambte. Ik verwijs hierbij naar een deel van zijn **memoires in de bijlage** bij deze boodschap.

Mijn man zette zijn leven op het spel voor de Nederlandse staat. Mijn man nam zijn verantwoordelijkheid. De Nederlandse regering doet dit tot op heden niet. Zij schuiven de uitbetaling van het achterstallig soldij/ salaris door naar Indonesië. **De Staat der Nederlanden voelde zich daar niet financieel verantwoordelijk voor.**

'Tijdrekken' uitbetaling achterstallig soldij/ salaris

Alle landen hebben hun militairen die in 1940- 1945 hebben gevochten uitbetaald. **Nederland is het enige land die dat nog niet heeft gedaan.**

Vele Nederlandse regeringen hebben dit pijnlijke onderwerp steeds genegeerd, steeds voor zich uitgeschoven, laten bestuderen en het vervolgens weer onder in een la gelegd. Dom doen en verstoppertje spelen in de hoop dat de vele slachtoffers een keer hun mond zouden houden omdat de moed in hunnen schoenen waren gezakt. Zo ook had mijn man er op gegeven moment schoon genoeg van. **Maar ik zal blijven vechten voor zijn gerechtigheid.**

Soms kwam er een sprankje hoop als er weer een onderzoek werd aangekondigd.

In 2006 werd na een lange studie door het NIOD gerapporteerd met de conclusie dat de Nederlandse regering maar eens de portemonnee moest trekken en terecht de achterstallige soldij/ salarissen moest aflossen. Ook dit rapport verdween in een la. Zelfs mevrouw **Agema (Lid Tweede kamer)** bevestigde in de commissievergadering van 8 november 2018 dat tweede Kamerleden door ambtenaren werden benaderd om dit onderwerp niet aanhangig te maken. **Mijns inziens een uiterst dubieuze handelswijze.**

Gelijke monniken gelijke kappen.

Alle militairen van het Koninkrijk der Nederlanden hebben als eenheid gediend.

Marinepersoneel van de Koninklijke Nederlandse Marine hebben **wel** hun soldij uitbetaald gekregen, echter hun kameraden van de Gouvernementsmarine die in dezelfde Marine en zelfde Commandostructuur tegen Japan vochten zijn **nooit uitbetaald.**

Twee groepen KNIL-militairen zijn wel uitbetaald, te weten:

1. KNIL-militairen die door de Duitsers krijgsgevangen zijn gemaakt zijn hebben wel hun achterstallig soldij/salaris over 40-45 uitbetaald gekregen door Nederland;
2. Aan krijgsgevangen Zuid-Afrikaanse KNIL-militairen is door Nederland wel achterstallig soldij uitbetaald.

Waarom zijn deze KNIL-militairen anders behandeld dan mijn man?

Buitenwettelijke regeling in 2015

Anno 2015 komt Staatssecretaris Van Rijn uiteindelijk met een **buitenwettelijke** uitbetalingsregeling: ‘De Backpay-regeling’, een uitkering gebaseerd op morele gronden. Slim, want door de buitenwettelijkheid kan een **bestuursrechter deze regeling niet toetsen aan de wet** en over de regeling geen uitspraak doen..

De regeling was een fooi na al die jaren van wachten.

Resultaat: Een nog kleine overgebleven groep hoogbejaarde KNIL-militairen wordt met een schijntje gecompenseerd. Je moest nog wel op 15 augustus 2015 nog in leven zijn. **Mijn man is in 2011 overleden.**

‘Traktaat van Wassenaar’

Nederland tekende in 1966 een overeenkomst met Indonesië waarin Nederland genoeg moest nemen met een bedrag van ruim fl.600.000.000,=. Alle rekeningen zouden hiermee vereffend zijn. Maar dit gold niet voor de Indische oorlogsslachtoffers. **Alle rest schulden van Indonesië, inclusief de Backpay, werden door Nederland kwijtschelden.** Dit leverde veel kritiek op vanuit de samenleving, kritiek die ook nu door mij en vele anderen wordt herhaald.

Nederlanders die oorlogsschade hadden geleden tijdens de Duitse bezetting konden dit claimen bij de Nederlandse Staat via de Wet op Materiële Oorlogsschade uit 1951. Indische Nederlanders konden dat niet: zij moesten maar aankloppen bij de nieuwe Republiek Indonesië. Een duidelijker voorbeeld van ongelijke behandeling, van discriminatie, is er niet volgens mij.

Samengevat

1. Ondanks **de inzet van mijn man voor Nederland** als KNIL-militair en als douaneambtenaar, én ondanks alle geleden ontberingen die daar mee als krijgsgevangene gepaard gingen, is de volledige erkenning door Nederland achterwege gebleven: **Betaling van achterstallig salaris heeft nooit plaatsgevonden;**
2. De verantwoordelijkheid hiervoor wordt **ten onrechte door Nederland afgeschoven** op de Republiek Indonesia ten koste van alle Indische oorlogsslachtoffers. Nederland heeft tijdens onderhandeling met Indonesia in 1966 **bewust** ervoor gekozen om de **Backpay-kwestie daar niet bij te betrekken;**
3. Mijn man heeft zich tijdens zijn leven steeds **gediscrimineerd gevoeld** over de niet-uitbetaling van zijn salaris tijdens zijn krijgsgevangenschap. Andere landen hebben dat wel gedaan en uitbetaling heeft wel plaatsgevonden aan **Nederlandse militairen en twee groepen KNIL-militairen;**
4. **Boven alles blijft de schuld betreffende het achterstallig salaris staan.** Daarbij voel ik mij persoonlijk als weduwe sterk **gediscrimineerd** door de Backpay-regeling van 2015. In de Backpay-regeling worden **weduwen ten onrechte uitgesloten;**
5. Ook voel ik mij als **oorlogsgetroffene Indische Nederlander zwaar gediscrimineerd** omdat wij onze oorlogsschade niet uitbetaald konden krijgen zoals dit in schraal contrast wel geregeld was in de Wet op Materiële oorlogsschade uit 1951 voor allen die geleden hadden onder de Duitse bezetting.

Mijn verzoek aan u als volksvertegenwoordigers:

Herstel ons vertrouwen in de Nederlandse regering door een besluit te nemen over het achterstallig salaris van mijn man en herstel het door ons al 75 jaar ervaren onrecht.

Ik ben nu 91 jaar en ik hoop dat ik dit nog mag meemaken!

Mevr. L.L.M. Hoogvelt-Flohr

Memoires van A.J.M. Hoogvelt

Periode rond de Japanse bezetting

Vóór de inval van de Japan

Na de militaire dienst ging ik begin 1938 als commies bij de Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen in Semarang werken en volgde eerst een opleiding van anderhalve jaar. Bij de mobilisatie van 8 december 1941 werd ik aanvankelijk niet opgeroepen, aangezien ik als douaneambtenaar een belangrijke functie uitoefende. In februari 1942 werd ik echter alsnog in werkelijke dienst opgeroepen. Omdat mijn onderdeel inmiddels was vertrokken richting Tjimahi werd ik in Magelang ingedeeld bij de miliciens.

De Japanse bezetting

Omstreeks 1 maart 1942 moest mijn onderdeel zich naar Tjimahi begeven, waar ik werd ondergebracht in het Geniekampement. Op 7 maart 1942, een dag voor de capitulatie van het Koninklijk Nederlandsch-Indisch Leger (KNIL), werd ik ingezet bij de strijd en moest Japanse parachutisten bestrijden. De volgende ochtend kwam het bericht, dat Nederlands-Indië had gecapituleerd en dat mijn onderdeel zich naar de kazerne moest terugtrekken. Bij terugkeer in het **Geniekampement** bleek, dat de Japanners alles inmiddels hadden overgenomen en iedereen krijgsgevangen hadden gemaakt.

Mijn onderdeel werd door de Japanners naar de barakken gedirigeerd. Het kamp was reeds van oudsher omrasterd met prikkeldraad. De Japanse bewakers (geen heiho's¹) posteerden zich bij de poort maar liepen ook door het kamp om de boel in de gaten te houden. Later verbleef ik in Tjimahi nog in het **Vle Depot Infanterie**, het **Vliegekampement** en het **Ive/IXe Bataljon**. In geen van genoemde kampen heerste verplichte tewerkstelling. In deze periode was het voedsel nog redelijk in vergelijking met de latere interneringen. Aan mishandelingen en ziekten heb ik voor wat betreft de periode Tjimahi geen herinneringen. Wel hoorde ik hoe in het **Ive/IXe Bataljon** een groep Ambonezen die hadden geprobeerd te vluchten terecht werden gesteld. Omstreeks eind 1942 werd ik met een grote groep krijgsgevangenen overgeplaatst naar **Batavia** en in het **Xe Bataljon** ondergebracht, waar de Japanse kampcommandant Sonai op dat moment de leiding had. Deze oefende een ware terreur uit en probeerde de mensen op allerlei manieren te mishandelen en te beledigen. Zo weet ik nog, dat sommigen zo geslagen werden, dat zij geestelijk doorgedraaid waren. Ook in Batavia was geen verplichte tewerkstelling. Ten opzichte van Tjimahi werd het aanbod van voedsel al minder. Na drie maanden in Batavia te hebben verbleven werd ik aan boord van een Japans schip gebracht en in het ruim in zeer benauwende omstandigheden ondergebracht. Het ruim mocht men alleen verlaten om de behoefte te doen. Met dit schip werd na drie dagen **Singapore** bereikt, waar men in het **Changi-kamp** (een voormalig Engels kampement) werd gehuisvest. In deze periode werd het voedsel opnieuw minder (men kreeg weinig meer dan rijst en wat magere sajoer). Doch heerste er in het kamp een relatieve vrijheid waarbij men zich overal vrij kon bewegen en allerlei gewassen en vruchten konden worden geplukt. Ook waren de Japanners veel minder te zien. In Singapore was buiten wat corvee- en keukenwerkzaamheden geen verplichte tewerkstelling. Ook in deze interneringstijd bleven mij mishandelingen en ziekten bespaard.

Ongeveer drie maanden later, ergens medio 1943, werd ik per trein naar **Bangkok, Siam** getransporteerd, een reis van vijf dagen en nachten in een gesloten goederenwagon met nauwelijks eten en drinken en dicht op elkaar gelegen. Vanuit Bangkok werd ik met een legertruck naar een kamp midden in de rimboe genaamd **Kenjoe 3** gebracht. In dit eerste werkkamp moesten nog barakken, keukens en een hospitaal worden gebouwd alvorens men aan de spoorweg kon worden tewerkgesteld. Ik moest hout kappen en per dag een bepaalde hoeveelheid bamboe inleveren bij de Japanners. Binnen een paar weken kreeg ik net als vele anderen bacillaire dysenterie en werd direct met een truck

¹ Heiho's waren in de Tweede Wereldoorlog Indonesische hulptroepen die met het Japanse leger meevochten tegen de geallieerden.

afgevoerd naar **Tarsao**, en in het hospitaalkamp, dat onder commando van de Engelsen stond, ondergebracht. Het eten was hier stukken beter, doch de hygiëne bleef slecht. Men moest de behoefte boven een gat in de grond doen en was geen enkele mogelijkheid om te baden. Medicijnen (met uitzondering van noritpillen) waren nauwelijks voorhanden, zodat de artsen weinig konden uitrichten. Ik was reeds in Kenjoe 3 zo vermagerd, dat ik niet meer kon lopen en dit later opnieuw moest leren.

Pas na vier maanden was ik voldoende hersteld om (per truck) naar het herstellingskamp **Chungkai** te kunnen worden overgebracht, waar ik acht, negen maanden verbleef. Ik moest verder op krachten komen, beter leren lopen en mocht alleen lichte corveewerkzaamheden doen. Het kamp werd beheerd door zowel Engelsen als Japanners, die de geïnterneerden over het algemeen met rust lieten. Vanuit **Chungkai** werd ik (wederom per truck) naar kamp **Tamuang** overgebracht, waar eveneens geen tewerkstelling was. Hooguit een maand later werd ik per truck teruggebracht naar Bangkok en (wederom in een goederenwagon) per trein op transport gesteld naar **Singapore**, dat na vijf dagen en nachten werd bereikt. In Singapore verbleef ik ongeveer tien dagen in een loods in de haven. De levensomstandigheden waren erbarmelijk slecht. Er was weinig eten en de hygiënische omstandigheden lieten zeer te wensen over. De loods mocht men alleen uit om de behoefte te doen. Na deze tien dagen werd ik aan boord van een Japans schip ingescheept om naar Japan te worden overgebracht. Deze tocht, die door de vele mijnen en het gevaar van geallieerde bombardementen en torpederingen liefst 77 dagen duurde, was voor mij een verschrikking. Wij verbleven in enge ruimten, het eten was veel te weinig (gemalen, verrotte vis met wat rijst) en de hygiëne verschrikkelijk. Ik werd bovendien een keer hardhandig geslagen, nadat ik (door de wind) bij het urineren bij de reling een groep op het dek slapende Japanners had geraakt.

Bij aankomst in **Modsjji** op het eiland **Hondo** werd ik per trein getransporteerd naar **Kawasaki** en in een werkkamp ondergebracht. Vanuit dit kamp moest ik elke dag naar de **Shibaura Engineering Works** (een elektriciteitsmaatschappij waar van alles werd gemaakt) lopen en met nog twintig mannen op de serviceafdeling het wagenpark onderhouden. Zo moest ik veren van trucks vervangen, kleppen schuren en ander monteurswerk verrichten. Er werd gewerkt van 7.00u tot 17.00u. Het eten werd door de fabriek aangeleverd, waarna het door de mannen in het kamp zelf werd gekookt. Ieder kreeg een afgestreken kom met rijst en door de Japanners afgedankt eten, dat in tonnen van het restaurant van de fabriek naar het kamp werd gebracht. De hygiëne in het kamp was eenvoudig, doch niet zo slecht als in Siam. Met Kerst 1944 werden door het Rode Kruis voedselpakketten binnengebracht. Ik liep even voor Kerst een longontsteking op en moest zelfs in een ziekenhuis van Kawasaki worden opgenomen. Hier moest ik zeker anderhalve maand blijven alvorens ik kon terugkeren naar het werkkamp en mijn werk in de fabriek kon hervatten. Gelukkig bleven mij in Japan mishandelingen en andere ziekten bespaard. Wel heb ik ooit gezien hoe iemand die een bord uit de fabriek had gestolen (omdat zijn eigen bord kapot was gegaan) door een bewaker met een stok zo hard werd geslagen dat hij die nacht stierf. Hij werd niet naar het ziekenhuis gebracht en stierf een pijnlijke dood, waarna een hersenbloeding als doodsoorzaak werd opgegeven.

Wat ik ook nooit heb kunnen vergeten is hoe het fabriekscomplex en de omliggende huizen een aantal malen door een paar duizend geallieerde vliegtuigen werden gebombardeerd. Bij de eerste aanvalsgolf werden het werkkamp en de directe omgeving volledig platgebombardeerd, zodat geen huis tot op drie kilometer afstand nog overeind stond. Daarna werden de circa 70 geïnterneerden in de fabriek gehuisvest. Twee weken later werd men ondergebracht in een omgebouwd magazijn op het fabrieksterrein, dat bij een tweede aanvalsgolf vol geraakt werd, zodat 30 kampgenoten het leven lieten.

Ik werd door de inslag meer dan een meter de lucht ingegooid en zag voor mijn ogen hoe dertig lotgenoten vijftien meter de diepte (in een waterreservoir) in werden gesleurd en verdronken dan wel door het puin werden bedolven. Verder was het vreselijk om het geschreeuw te horen, sommigen werden als het ware door de inslag door het dak gelanceerd. Na deze inval werd ik buiten de fabriek in een barakkenkamp ondergebracht, dat de resterende bezettingstijd als onderkomen diende.

De bevrijding

Vrij snel na de Japanse capitulatie (eind augustus 1945) werd ik in de haven van Yokohama opgevangen aan boord van het Amerikaanse hospitaalschip 'Benevolence', waar kleding en voedsel voor die dag werd verstrekt. Vervolgens werd ik overgeplaatst naar een torpedobootjager.

De dag daarop werd ik met een grote landingscarrier (voor tanks en vliegtuigen) teruggebracht naar Yokohama en met een DC3 overgevlogen naar een andere stad in Japan. De naam van deze stad is mij ontschoten. Drie dagen later vloog ik met een DC3 naar Manilla, waar ik een paar maanden doorbracht in een buiten de stad door de Amerikanen gebouwd opvangkamp.

Vanuit Manilla werd ik overgevlogen naar Balikpapan, Oost-Borneo, waar ik twee of drie maanden in een kamponghuisje doorbracht. Vanuit Balikpapan werd ik begin 1946 in Amboina gestationeerd en als chauffeur van de militaire commandant tewerkgesteld. Een jaar later, op 14 februari 1947, werd ik gedemobiliseerd. Daarop keerde ik via Batavia per vliegtuig terug naar Semarang (Bangkong 14, de latere Djalan Mataram 876) en werd eindelijk herenigd met mijn familie. Ook mijn oudste broer Arnold was krijgsgevangen geweest en ook hij was in de Birma tewerkgesteld en ook hij had aan de spoorlijn gewerkt.

In Semarang ging ik opnieuw als gediplomeerd commies bij de Dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen in Semarang werken. Dit dienstverband werd beëindigd door het vertrek naar Nederland op 28 februari 1955. Het vertrek had te maken met de politieke situatie van dat moment (zo moest ik warga negara² worden). Na mijn trouwen in 1951 bleef ik met mijn echtgenote en drie kinderen bij mijn moeder wonen.

² **Warga Negara**

Van Mook had gehoopt dat de Indische toplaag zich zou vertakken en uitbreiden over alle eilanden. Misschien onderschatte hij de weerstand die het 'Warga Negara'-schap bij Indische Nederlanders opwekte.

Vele Indische Nederlanders waren betrokken bij het gouvernement. Tot hun verontwaardiging merkten ze dat de Nederlandse regering besloten had hen massaal over te doen aan de Indonesische overheid. Dienstneming bij een vreemde mogendheid betekende normaliter verlies van nationaliteit. Maar de Nederlandse autoriteit adviseerde hen nadrukkelijk dat te doen.

Natuurlijk, men kon ontslag nemen, maar dan had men geen enkele aanspraak op een uitkering. Vele Indische Nederlanders verzetten zich tegen dit idee.

Men had jarenlang alle krachten ingespannen tegen de nationalistische regering, omwille van het Nederlandschap vervolging ervaren, vaak met grote risico's, en dan nu ineens bij diezelfde regering in dienst komen vond men absurd. Nee, men deed niet gemakkelijk afstand van de Nederlandse nationaliteit.

De vernedering werd groter toen bleek dat de Indonesische regering niet gediend was van deze ambtenaren. Vermoedelijk beschouwden de Indonesische bewindslieden dit als een truc van Nederland om indirect toch invloed te kunnen blijven uitoefenen.

Velen boekten, ondanks het tegenstribbelen van de Nederlandse autoriteiten, voor een boot naar Nederland.

Anderen trachten nog in aanmerking te komen voor repatriëring.

Slechts weinigen, zowel Europese als Indische Nederlanders, werden Indonesiër uit vrije wil.